

Kaip apsaugoti vertingą medį pasiūlant jį paskelbti gamtos paveldo objektu?

Instrukcija gyventojams ir bendruomenėms

Svarbiausia. Geriausia, kad medį radęs asmuo ar vietos bendruomenė kreiptųsi savo vardu. Tai parodo tikrą vietos žmonių ryšį su medžiu, leidžia aprašyti vietos istoriją ir užtikrina, kad pareiškėjas pats gautų registracijos numerį bei atsakymą. Vėl "Girių inspekciją" galima įtraukti į CC arba pirmiausia atsiųsti mums kreipimosi juodrašį, taip pat pasikonsultuoti jei kyla klausimų ruošiant dokumentą.

1. Patikrinkite, ar medis jau saugomas

Valstybės ir savivaldybių saugomų gamtos paveldo objektų sąrašai, informacija ir žemėlapiai:

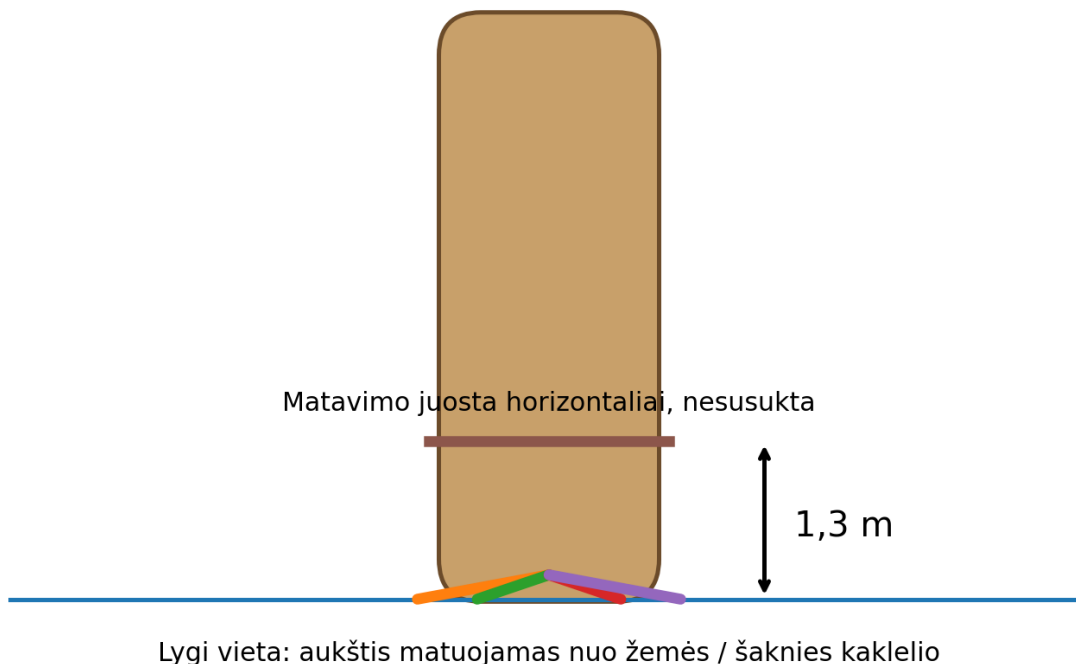
<https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/gamtos-paveldo-objektai/apie-gamtos-paveldo-objektus/>

2. Kokią informaciją surinkti

1. Tikslios koordinatės arba tiksli Google Maps nuoroda.
2. Medžio rūšis; jei nesate tikri – taip ir parašykite.
3. Kamieno apimtis arba skersmuo, išmatuotas 1,3 m aukštyje.
4. Bent dvi nuotraukos: kamienas iš arti su žmogumi masteliui ir visas medis su aplinka.
5. Papildomi požymiai: drevės, uoksai, lizdai, žaizdos, išskirtinė forma, vietos istorija, bendruomeninė reikšmė, kirtimo žymėjimas ar technika.

3. Kaip teisingai matuoti 1,3 m aukštyje

Kamieno apimtį matuokite 1,3 m aukštyje

- Lygiame reljefe 1,3 m skaičiuokite nuo žemės / šaknies kaklelio.
- Šlaite aukštį nustatykite iš aukštesniosios šlaito pusės.
- Juosta turi būti horizontali, nesusukta ir nepriveržta taip, kad įsispautų į žievę.
- Jei 1,3 m vietoje yra gumbas, žaizda ar sustorėjimas, matuokite šiek tiek aukščiau tinkamoje, normalios formos vietoje ir būtinai parašykite, kokiame aukštyje matuota.

Kai medis išsišakojęs arba du kamieniai suaugę

Jei kamienas išsišakoja žemiau 1,3 m, kiekvienas kamienas matuojamas atskirai 1,3 m aukštyje ir pateikiami abu matmenys. Jei išsišakojimas prasideda ties 1,3 m ar šiek tiek aukščiau, matuokite vieną kamieną žemiau išsišakojimo, vengdami sustorėjimo. Jei du atskiri medžiai tik suaugę ar susiglaudę, jų apimčių nesudėkite į vieną skaičių: pamatuokite kiekvieną atskirai, nufotografuokite suaugimo vietą ir aprašykite situaciją. Institucijai svarbu matyti tikrą medžio sandarą, o ne dirbtinai padidintą bendrą apimtį.

4. Orientacinės gamtos paveldo objektų dydžių ribos

Lentelė orientacinė. Medžio paskelbimas saugomu nėra automatinis: vertinami ir natūralumas, retumas, svarbumas, estetika, pažintinė, mokslinė, kraštovaizdinė bei vietos tapatybės vertė. Lentelėje nurodomos mažiausios tinkamos statuso svarstymui medžių apimtys.

Rūšis	Savivaldybės saugomas	Valstybės saugomas	Gamtos paminklas
Ažuolas	3,0–3,5 m	4,0–4,5 m	6,0 m
Pušis	2,0–2,5 m	2,5–3,0 m	4,0 m
Eglė	2,5 m	3,0 m	3,5 m
Liepa	3,0 m	3,5–4,0 m	6,0 m
Juodalksnis	2,5–3,0 m	3,0–3,5 m	4,0 m

Beržas	2,5 m	3,0 m	3,5–4,0 m
Uosis	3,0–3,5 m	4,0–4,5 m	5,5–6,0 m
Guoba / vinkšna	3,5 m	4,5 m	5,5–6,0 m
Miškinė obelis	2,5 m	3,0 m	3,5 m
Kadagys	0,5 m	0,6 m	0,8 m

Tikslūs kriterijai: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legal/Act/35295ef0355811eb932eb1ed7f923910>

5. FSC didelio skersmens medžiai – atskiras kriterijus

Tai nėra gamtos paveldo objekto paskelbimo kriterijai. Jie aktualūs FSC sertifikuotuose miškuose: tokio skersmens medžiai pagal standarto 10.11.10 rodiklį paprastai nekertami.

Medžių rūšis	Skersmuo	Apytikrė apimtis
Ažuolas	>140 cm	~440 cm
Drebulė	>120 cm	~377 cm
Uosis, maumedis	>90 cm	~283 cm
Pušis, gluosnis	>80 cm	~251 cm
Eglė, beržas, juodalksnis, bukas, klevas, vinkšna, guoba	>70 cm	~220 cm
Skirpstas, skroblas	>60 cm	~188 cm
leva	>40 cm	~126 cm
Obelis, kriaušė, šermukšnis	>30 cm	~94 cm

FSC standartas: https://lt.fsc.org/sites/default/files/2022-05/FSC-STD-LTU-01-2020%201-0_0.pdf

Tikslūs adresatai ir el. paštai

Institucija	El. paštas / būdas	Kada siųsti
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba (VSTT)	vstt@vstt.lt	Valstybės saugomo gamtos paveldo objekto pasiūlymui.
Atitinkama savivaldybės administracija	Patikrinkite oficialiame savivaldybės puslapyje	Savivaldybės saugomo objekto pasiūlymui; siųskite bendruoju dokumentų priėmimo adresu arba per E. pristatymą.
Aplinkos apsaugos departamentas (AAD)	info@aad.am.lt	Apie daromą, padarytą ar planuojamą aplinkosaugos pažeidimą. Prašymams, skundams ir oficialiam susirašinėjimui.
Kultūros paveldo departamentas (KPD)	centras@kpd.lt	Kai medis ar vieta gali turėti istorinę, memorialinę, mitologinę ar bendruomeninę kultūrinę vertę.
VŠĮ „Girių inspekcija“	info@giriuinspekcija.lt	Įtraukite į CC arba atsiųskite kreipimosi juodrašty peržiūrai.

6. Kai medis bendruomenei šventas ar kultūriškai svarbus

Vien tautosakos teiginio, kad, pavyzdžiui, dvikamieniai ar suaugę medžiai laikyti šventais, paprastai nepakanka kultūros paveldo statusui. Kreipimesi į Kultūros paveldo departamentą (KPD) eikia pagrįsti konkretaus medžio arba vietos ryšį su vietos atmintimi, papročiais, pasakojimais, apeigomis, istoriniu įvykiu ar

kraštovaizdžiu. KPD ketvirtoji vertinimo taryba vertina archeologinio ir mitologinio pobūdžio nekilnojamąsias kultūros vertybes.

Kreipimosi į KPD struktūra:

- Prašymas įvertinti konkretaus medžio ir jo aplinkos kultūrinę / mitologinę vertę bei informuoti, kokių apskaitos veiksmų galima imtis.
- Tikslios koordinatės, adresas, sklypo duomenys ir aiškus teritorijos apibrėžimas.
- Nuotraukos: visas medis, kamienai ir suaugimo vieta, aplinka, galimi ženklai ar objektai.
- Užrašyti vietos žmonių pasakojimai: kas pasakojo, kada užrašyta, kuo medis svarbus, kokios tradicijos ar įvykiai su juo siejami.
- Šaltiniai: kraštotyros leidiniai, archyvinės nuotraukos, žemėlapiai, spauda, bibliotekos ar muziejaus medžiaga.
- Bendruomenės patvirtinimas: seniūnijos, bendruomenės, kraštotyrininko ar muziejaus raštas; gyventojų parašai, jei tinka.
- Aiškus prašymas sustabdyti negrįžtamus darbus, kol vertė bus įvertinta, jei medžiui kyla reali grėsmė.

Prieš teikiant patikrinkite Kultūros vertybių registrą: <https://kvr.kpd.lt/>

7. Skubi grėsmė

Jeigu medžiai pjaunami dabar, technika jau vietoje arba turite pagrįstų duomenų apie artėjantį galimą pažeidimą, praneškite 112 ir AAD. Neteisėtus miškų kirtimus taip pat galima pažymėti Tvarkau Lietuvą žemėlapyje. Rašte aiškiai paprašykite informuoti apie pranešimo registraciją ir nagrinėjimo rezultatą.

Tvarkau Lietuvą: <https://tvarkaulietuva.lt/>

8. Pavyzdinės nuotraukos iš Pašilės kreipimosi

Pavyzdys: vienam medžiui naudinga pateikti bent dvi skirtingas nuotraukas – visą medį ir kamieną / matavimo vietą. Šios nuotraukos paimtos iš Pašilės (Ukmergės r.) bylos medžiagos.

9. Kreipimusi pavyzdžiai ir pilni dokumentai

Pavyzdys VSTT:

https://giriuinspekcija.lt/wp-content/uploads/2026/07/PASIRASYTAS-GI-2026-07-02-01_VSTT_Pasiles_pusu_valstybes_saugomu_GPO_pasiulymas.docx-s0702.pdf

Pavyzdys savivaldybei (PDF):

https://giriuinspekcija.lt/wp-content/uploads/2026/07/GI-2026-07-08-01_Ukmerge_Pasiles_medziu_savivaldybes_saugomu_GPO_pasiulymas.docx-1-1.pdf

Šie pavyzdžiai buvo teikti dėl medžių grupės išsaugojimo, yra išsamūs ir sudėtingesni nei būtina paprastam gyventojui laiškui. Juos naudokite kaip struktūros ir priedų pateikimo pavyzdžius, o ne kaip privalomą formą - kreipimasis dėl vieno medžio bus kur kas paprastesnis.

10. Kaip siųsti

1. Parenkite laišką ir priedus; geriausia pasirašyti kvalifikuotu elektroniniu parašu arba siųsti per E. pristatymą.
2. Siųskite tiesiogiai VSTT - vsst@vsst.lt ir (arba) savivaldybei; jei yra grėsmė, kad medis greitai metu gali būti pašalintas – ir AAD.
3. Į CC pridėkite info@giriuinspekcija.lt.

Galite mums iš pradžių atsiųsti kreipimosi juodrašį. Patikrinsime, ar yra pagrindiniai duomenys, tačiau dėl darbų kiekio negalime pažadėti išsamios kiekvieno atvejo teisinės analizės ar išvykos.

Išsaugokite institucijos automatinį ar oficialų registracijos patvirtinimą ir vėliau gautą atsakymą.

11. Kada laukti registracijos ir atsakymo iš valstybės ar savivaldybės institucijos?

Registruotinas kreipimasis tokioje institucijoje paprastai registruojamas jo gavimo dieną. Jei jis išsiunčiamas po darbo valandų, savaitgalį ar švenčių dieną, registracijos patvirtinimas praktiškai gali būti gautas kitą darbo dieną. Išsaugokite registracijos numerį ir datą.

Prašymas ar skundas valstybės ar savivaldybės institucijoje paprastai turi būti išnagrinėtas per 20 darbo dienų nuo jo gavimo dienos, nebent specialus teisės aktas nustato kitą terminą. Tai dažniausiai yra maždaug keturios kalendorinės savaitės, o dėl švenčių gali priartėti prie vieno mėnesio ar jį šiek tiek viršyti. Dėl objektyvių priežasčių terminas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip dar 10 darbo dienų; apie pratęsimą institucija turi pranešti raštu ir nurodyti priežastis.

Jei per kelias darbo dienas negaunate registracijos patvirtinimo, verta trumpai pasiteirauti, ar kreipimasis gautas ir kokių numeriu užregistruotas. Jei per nustatytą terminą negaunate atsakymo ir nebuvote informuoti apie pratęsimą, galima priminti institucijai, nurodant registracijos numerį ir datą.